

ingediend op **1715** (2022-2023) – Nr. 1
24 mei 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Johan Deckmyn en Emmily Talpe

over een vredevol buitenlands beleid

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme:*

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneekhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Inleiding door Nils Duquet	4
2.	Toelichting van het onderzoek door Maarten Van Alstein	4
3.	Toelichting bij de adviezen door Nils Duquet.....	8
4.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	9
5.	Antwoord van Maarten Van Alstein en Nils Duquet	9
6.	Aanvullende vragen en antwoorden.....	10

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op dinsdag 2 mei 2023 vond een gedachtewisseling plaats over een vredevol buitenlands beleid in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme.

Nils Duquet, directeur van het Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie, kortweg het Vlaams Vredesinstituut, en Maarten Van Alstein, senior onderzoeker van het Vlaams Vredesinstituut, stelden het rapport 'Vlaanderen en vrede in buitenlands beleid. Kansen grijpen in turbulente tijden' samen met hun advies voor. Aansluitend vond er een gedachtewisseling plaats met de commissie.

De presentatie en het rapport zijn als bijlage 1 en bijlage 2 beschikbaar op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be

1. Inleiding door Nils Duquet

De taak van het Vlaams Vredesinstituut is om via onderzoek, advies en toelichting vrede zoveel mogelijk in het maatschappelijk debat te brengen en het beleid en de praktijk van geweldpreventie te ondersteunen.

Zeker in tijden van oorlog is het van belang om te investeren in vrede, verklaart *Nils Duquet*. Vlaanderen heeft verschillende hefboomen om dat te doen, maar het is niet altijd vanzelfsprekend, gezien het specifieke institutionele raamwerk waarin Vlaanderen zijn beleid kan vormgeven in België en Europa. Het Vlaams Vredesinstituut heeft onderzocht hoe Vlaanderen zijn buitenlandse beleid nog meer kan afstemmen op vrede.

Het Instituut voor Internationale en Europese Studies van de UGent kreeg van het Vredesinstituut de opdracht om een aantal voorbeelden uit het buitenland te analyseren. Men keek niet alleen naar een aantal staten in Europa, maar ook naar deelstaten.

Het Vlaams Vredesinstituut heeft zelf ook onderzocht hoe Vlaanderen in zijn buitenlandbeleid omgaat met het begrip 'vrede'.

In het laatste deel van het onderzoek ging het Vlaams Vredesinstituut in dialoog met de verschillende belanghebbenden. Nils Duquet is tevreden dat men daarover met een grote en diverse groep mensen heeft kunnen praten, om dan tot een advies te komen.

Nils Duquet beklemtoont ten eerste dat Vlaanderen het potentieel heeft om aan vrede bij te dragen, ten tweede dat die vredesdimensie nog geconcretiseerd en geëxpliciteerd moet worden, en ten slotte dat Vlaanderen een langetermijnvisie moet uitwerken om zo'n beleid succesvol te maken. Deze adviezen zullen na de toelichting van het onderzoek verder besproken worden.

2. Toelichting van het onderzoek door Maarten Van Alstein

Maarten Van Alstein licht toe dat het rapport 'Vlaanderen en vrede in buitenlands beleid. Kansen grijpen in turbulente tijden' tot doel heeft om inspiratie of richtingwijzers te bieden, eerder dan een blauwdruk of een vast kader voor vredesbeleid uit te werken.

Het rapport bestaat uit verschillende delen: een studie van het vredesbeleid van drie staten en vijf regio's in Europa, een analyse van het huidige Vlaamse buitenlands beleid, een participatieve verkenning van mogelijkheden en beperkingen om vredesinsteken in het Vlaamse buitenlands beleid te versterken, en tot slot een vijftal 'lessen' of 'richtingwijzers' voor het Vlaamse buitenlands beleid.

Vlaanderen heeft vrede al verschillende keren expliciet in beleidsnota's vermeld, zeker ten tijde van de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog, stelt Maarten Van Alstein. Verschillende landen en regio's in Europa zetten heel expliciet in op de promotie van vrede in hun buitenlands beleid. Een aantal daarvan werden in het rapport onderzocht. De selectie van casussen is niet gemaakt met het oog op een vergelijkende analyse, maar op basis van inspirerende voorbeelden van landen en regio's die expliciet op vrede inzetten. De gekozen landen zijn Noorwegen, Zweden en Zwitserland. De onderzochte regio's werden geselecteerd op basis van het criterium of er een vredesonderzoeksinstituut of een vredesschool aanwezig was. Ten slotte werd ook Vlaanderen bestudeerd. Al deze landen en regio's werden op dezelfde factoren onderzocht.

De eerste factor zijn de context en bevoegdheden. Zijn de staten lid van de Europese Unie (EU), de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) of zijn ze neutraal? Voor de regio's is de institutionele context belangrijk, net als hun bevoegdheden op gebied van buitenlands beleid. Vlaanderen is een bijzondere regio, vanwege het 'in foro interno, in foro externo'-principe en de gelijkwaardigheid van de deelstaten en de federale overheid.

De tweede factor zijn motieven en belangen. Waarom doen die landen en deelstaten aan vredesbeleid? Er is een spectrum aan belangen en motieven, die gedeeltelijk voortkomen uit idealisme, omdat men vrede en geweldloosheid belangrijk vindt, maar er zijn ook meer pragmatische motieven. Zo is vrede in het belang van kleine staten of regio's met een heel open economie. Om goed handel te kunnen voeren of investeringen mogelijk te maken, heeft men belang bij geweldloze internationale relaties. Toegang tot grootmachten kan ook een overweging zijn, zoals in Noorwegen. Een vredesbeleid kan ook verbonden zijn aan reputatie- en imago-management.

De derde factor in de studie zijn concrete beleidsinstrumenten. Hoe zet men vredesintenties om in beleid? Maarten Van Alstein wijst hier onder meer naar de link met ontwikkelingssamenwerking, conflictbemiddeling, inzetten op uitwisselingen in het onderwijs enzovoort.

Een vierde factor zijn de betrokken actoren en de rol die ze in het vredesbeleid spelen. Het gaat dan over regeringen, overheden, parlementen, maar ook vaak over niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en kennisinstellingen.

De laatste factor ten slotte zijn spanningen en kritieken die het gevolg zijn van een vredesbeleid. Inzetten op conflictpreventie kan bijvoorbeeld spanningen veroorzaken met handelsbelangen.

Al de inzichten die werden opgedaan in de casusstudies, vervolgt Maarten Van Alstein, zijn daarna besproken met vijf groepen van beleidsmakers en belanghebbenden bij het buitenlands beleid. Zo wou het Vlaams Vredesinstituut de mogelijkheden en beperkingen bekijken van vredesoriëntaties in het buitenlands beleid. Dat een regio geen staat is, is uiteraard een beperking. Wat is praktisch haalbaar? Aan de focusgroepen namen onder andere vertegenwoordigers deel van het sociaal-cultureel middenveld, zoals de vredesbewegingen en ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties. Voor de sociaal-economische organisaties namen de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en vertegenwoordigers van de defensie-industrie deel. Er werden ook academici en onderzoekers uit kennisinstellingen betrokken, alsook vertegenwoordigers van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken en de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen. In Vlaanderen hebben immers alle beleidsdomeinen een internationale werking.

Er werden verschillende vragen met de focusgroepen besproken. Waarom is het zinvol om vrede te expliciteren als beleidslijn in het buitenlands beleid? Hoe zou

dat er dan concreet kunnen uitzien? Welke ideeën en acties zou dat inhouden? Is het nuttig om daar een beleidskader voor te ontwikkelen? De Vlaamse overheid heeft voor een aantal zaken in het buitenlands beleid een beleidskader ontwikkeld, ook over waardengeïnspireerde dimensies zoals multilaterale samenwerking en ontwikkelingssamenwerking, controle op wapenexport, mensenrechten enzovoort. Zou dat ook nuttig zijn voor vrede?

Maarten Van Alstein wil tot slot vooral focussen op de vijf 'lessen' die het rapport afsluiten, omdat daar de meeste inzichten gebundeld worden. Hij herhaalt dat die geen blauwdruk zijn, maar een bron van inspiratie.

De eerste les is dat het 'zelfbeeld' of de 'identiteit' van een regio of een staat een belangrijk fundament is om geloofwaardig te ageren als vredesactor in de internationale politiek. Noorwegen en Zweden hebben bijvoorbeeld historisch duurzaam ontwikkelde zelfbeelden als staten die vrede belangrijk vinden.

Vlaanderen zegt dat het een open regio is, vervolgt Maarten Van Alstein. In beleidsteksten staat vaak dat Vlaanderen een open economie is, en dat het buitenlands beleid daarop gebaseerd is. Maar die openheid kan volgens sommige respondenten ook een bredere betekenis hebben, met Vlaanderen als kruispunt van handel en cultuur, en als historisch slagveld waar andere landen hun oorlogen kwamen uitvechten, bijvoorbeeld in de Eerste Wereldoorlog. De geschiedenis van oorlogen in Vlaanderen vormt een motivatie om een vredesbeleid te ontwikkelen. Vlaanderen is daarnaast ook een regio waar sociaal overleg en maatschappelijke conflicthantering diep zijn ingebakken in de samenleving. Dat gaat bijvoorbeeld over staatsvormingen op het politieke niveau, maar ook over de manier waarop we ons arbeidsveld, zorgsysteem en onderwijs vormgeven. Ook dat maakt deel uit van ons zelfbeeld.

De volgende richtingwijzer van Maarten Van Alstein is: vrede heeft adjectieven nodig. Hij bedoelt daarmee dat vrede geen gemakkelijk begrip is. Het is breed en vaag, soms ook wollig. Het is niet zo evident om daarvoor concreet beleid te ontwikkelen. Ook onderzoekers blijven worstelen met de exacte betekenis van vrede. Om vrede een centrale plek te geven in het beleid, moet men nadenken hoe men het begrip concreet maakt, om te vermijden dat het een containerbegrip wordt. Het Vlaams Vredesinstituut heeft gezocht of het benaderingen in de literatuur kon koppelen aan zaken die al in het beleid zitten. Vlaanderen zet bijvoorbeeld heel hard in op het multilaterale. In het licht van de literatuur kan men dat 'multilaterale vrede' noemen. Uit de analyses blijkt ook dat Vlaanderen inzet op gendergelijkheid, lgbtqia+-rechten, reproductieve gezondheid in de ontwikkelingssamenwerking enzovoort (lgbtqia+: lesbian, gay, bisexual, transgender, queer (of questioning), intersex, asexual, plus). In de literatuur wordt daarnaar verwezen als 'feministische vrede'. Als men verwijst naar sociaal overleg en conflicthantering, kan men dat 'democratische vrede' noemen, omdat men de onvermijdelijke conflicten in de samenleving geweldloos probeert te hanteren.

Mensenrechten en duurzame ontwikkeling hebben ook met vrede te maken. Men zou dus alle waardegeïnspireerde dimensies van het beleid kunnen beschouwen als vredesbeleid. Maarten Van Alstein argumenteert, in navolging van respondenten in de focusgroepen, dat dat niet wenselijk is. Die thema's staan op zichzelf; alle waarden in het beleid als vredesbeleid beschouwen zou het beleid niet doelgericht of helderder maken.

De derde les is iets complexer, waarschuwt Maarten Van Alstein. Vrede is niet alleen een waarde, maar ook een relatie. Respondenten zegden dat het belangrijk is om in het buitenlands beleid economische belangen te behartigen, maar ook om waarden uit te dragen. Vlaanderen wil bijvoorbeeld het belang van mensenrechten en duurzaamheid uitdragen en promoten in het buitenland. Men botst echter soms

op de grenzen van dat beleid, want men wil ook graag wederkerigheid in relaties met buitenlandse partners: men wil in dialoog gaan, men wil luisteren wat hun insteek is. Sommige respondenten zegden bovendien letterlijk dat ze niet voortdurend met het morele vingertje willen staan zwaaien.

Het Vlaams Vredesinstituut heeft getracht om op de spanning die hier ontstaat een antwoord te bieden in het rapport, verklaart Maarten Van Alstein. Aan de ene kant is het belangrijk om voor bepaalde waarden te blijven staan. Bijvoorbeeld: het parlement vindt vrede en geweldloze betrekkingen belangrijk, en draagt die uit in bilaterale contacten of in parlementaire resoluties. Maar tegelijk is vrede niet alleen een waarde die je kan uitdragen of promoten, het is ook een werkwoord, een proces; of een relatie die je met iemand anders aangaat. Concreet betekent die relationele benadering van vrede bijvoorbeeld dat je streeft naar samenwerking en verbinding met internationale partners, en geweld in buitenlandse relaties tracht te vermijden. De agressieoorlog van Rusland tegen Oekraïne in 2022 is een breuk in dit soort denken, waarop gepast gereageerd moet worden.

Als Vlaanderen werkt met landen uit Afrika en Latijns-Amerika, blijkt dat die soms eigen perspectieven hebben op mensenrechten en waardegerelateerde thema's. Een relationele benadering van vrede houdt dan in dat men naar elkaar luistert en in dialoog gaat.

In de relatie met China is er in het licht van deze benadering bijvoorbeeld ook een gedifferentieerd beleid mogelijk, vindt Maarten Van Alstein. Men streeft dan naar samenwerking zonder de eigen veiligheidsbelangen uit het oog te verliezen, terwijl men er ook naar streeft om systemische rivaliteit niet tot oorlog te laten leiden. Men draagt dan waarden uit, maar tegelijkertijd werkt men aan geweldloze relaties. In de praktijk betekent dat dat men het terrein om aan beleid te doen, verbreedt. Vrede is niet enkel iets dat men uitdraagt, maar ook iets dat men doet.

Maarten Van Alstein vervolgt met de verschillende Vlaamse bevoegdheden die het Vlaams Vredesinstituut ziet als bouwstenen om aan vrede te werken, de vierde les. Dit gaat bijvoorbeeld over wapenexportcontrole en wapenhandel, een Vlaamse bevoegdheid waar gewerkt kan worden aan een vredesinsteek. Ook in onderwijs, wetenschap en erfgoed kan gewerkt worden over vredesgerelateerde thema's. Vlaanderen kan bijvoorbeeld onroerend erfgoed in verband met de oorlog toegankelijk maken voor het publiek en onderwijs, of uitwisselingen in onderwijs en wetenschap promoten. In werk en sociale economie kan men streven naar waardige werkrelaties. Vlaanderen kan daarvoor inzetten op multilaterale samenwerking in de Internationale Arbeidsorganisatie. Vlaanderen hecht, zo blijkt uit de analyse, veel belang aan gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid. In de landbouw streeft Vlaanderen naar voedselveiligheid en klimaatadaptatie. Binnen het vredesonderzoek is veel aandacht voor de link tussen klimaatadaptatie en conflict.

De vijfde en laatste les waar Maarten Van Alstein bij stilstaat, is dat spanningen in dit soort beleid onvermijdelijk zijn. Dat komt terug in de casusstudies die het Vlaams Vredesinstituut gemaakt heeft van Zweden en Noorwegen. Die landen hebben een uitgebreide defensiecapaciteit en defensiegerelateerde industrie. Er komt daar soms kritiek van ngo's op bepaalde exporten. Het gaat niet alleen om spanningen tussen waarden en belangen, maar ook om spanningen tussen waarden onderling. In kennisinstellingen is samenwerking en vrijheid van onderzoek bijvoorbeeld erg belangrijk, maar soms rijst de vraag of men wil samenwerken met landen waar de mensenrechten geschonden worden. Dat is een spanning tussen twee waarden.

Op die spanningen kan men geen standaardantwoorden formuleren. Het zijn complexe dilemma's, maar door goed te expliciteren wat de belangen en de waarden

zijn die men wil handhaven, kan men die gaan toetsen aan verschillende elementen, en afwegingen maken.

Maarten Van Alstein besluit dat de rol van het parlement belangrijk is in het opvolgen en controleren van de beleidskeuzes. Uit het onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut blijkt dat het Vlaams Parlement een belangrijke motor is om bepaalde waarden op de agenda van het beleid te houden. Dat gebeurt in resoluties over mensenrechten, vrouwenrechten, geweldloosheid, oorlog, de veroordeling van seksueel geweld enzovoort, maar ook in vele parlementaire vragen.

3. Toelichting bij de adviezen door Nils Duquet

Nils Duquet neemt opnieuw het woord om het advies van het Vlaams Vredesinstituut naar aanleiding van het onderzoek toe te lichten.

Een eerste vaststelling is dat Vlaanderen al veel dingen doet die met vrede te maken hebben, maar dat het die dingen niet altijd expliciet als vredesbeleid beschouwt. Met zijn advies wil het Vlaams Vredesinstituut een aantal concrete stappen voorstellen om het vredesbeleid te versterken. Nils Duquet benadrukt dat het advies gebaseerd is op uitgebreid onderzoek, lessen uit het buitenland, gesprekken met verschillende Vlaamse actoren, verschillende perspectieven tracht mee te nemen, en werd geformuleerd door de raad van bestuur van het instituut, die veelzijdig samengesteld is en unaniem deze adviespunten naar voren schuift.

Het basisidee achter het advies aan de Vlaamse Regering is dat de betrokkenen de aandacht voor vrede in het buitenlands beleid willen verdiepen en verduurzamen als een van de waardegedreven dimensies van het beleid. Het Vlaams Vredesinstituut adviseert de Vlaamse Regering om het begrip vrede te concretiseren in de beleidspraktijk. Als er een nieuw richtinggevend beleidskader komt, is het belangrijk om daarbij over vrede te denken, en inzichten te gebruiken die uit vredesonderzoek komen, maar ook uit een beleidsdialoog met verschillende belanghebbenden, waaronder het middenveld en de kennisinstellingen. Men moet het vredesbeleid concretiseren en de samenhang met andere aan vrede gerelateerde waarden, zoals mensenrechten en duurzame ontwikkeling, toelichten. Vlaanderen moet de verschillende bevoegdheden die het heeft actiever inzetten om internationaal aan vrede te werken, en op basis van expertise-uitwisseling en het ondersteunen van innovatieve projecten aan de slag gaan, bijvoorbeeld met ontwikkelings-samenwerking, ontwapening, ontmijning, vredeseducatie, sociaal overleg enzovoort.

Om het Vlaams vredesbeleid te concretiseren en duurzaam te verankeren, is het voor Nils Duquet nodig om structureel aandacht te geven aan de vredesproblematiek in de beleidsnota Buitenlands Beleid. Dit is op het moment van de hoorzitting nog niet expliciet het geval. Men moet daarbij altijd de betrokkenheid zoeken van relevante Vlaamse beleidsdomeinen en beleidsmakers. Het Vlaams Vredesinstituut stelt voor om jaarlijks te rapporteren over het vredesbeleid aan het parlement. Het is belangrijk dat het parlement de genomen engagementen opvolgt en erover van gedachten kan wisselen. Het Vlaams vredesbeleid moet ook structureel inzetten op de expertise uit het middenveld en de kennisinstellingen. Er is een breed netwerk van actoren die in Vlaanderen bezig zijn met vredesbeleid, ook op stedelijk niveau. Nils Duquet noemt hier als voorbeeld de stad Ieper, die zich als vredesstad profileert en heel wat initiatieven neemt. Vlaanderen moet proberen te wegen op de interfederale standpuntbepaling in Europese en multilaterale instellingen. Nils Duquet beseft dat dat moeilijk is, maar onderstreept het belang ervan.

Het laatste advies van het Vlaams Vredesinstituut is om niet enkel te wegen op de federale positie, maar ook om rechtstreeks te wegen op het Europese en multilaterale beleid als Vlaanderen, vanuit de bevoegdheden die Vlaanderen effectief

heeft, vanuit de diplomatieke vertegenwoordiging die Vlaanderen heeft bij die multilaterale organisaties als de EU, en in Parijs, Wenen of Genève. Nils Duquet zegt dat Vlaanderen daar op verschillende niveaus kan werken: ministerieel, diplomatiek, maar ook op expertenniveau.

Naast het advies aan de Vlaamse Regering heeft het Vlaams Vredesinstituut ook een advies aan het Vlaams Parlement geformuleerd. In verband met de controlerende opdracht van het parlement, pleit het Vlaams Vredesinstituut voor het jaarlijks bespreken van het vredesbeleid in de Commissie voor Buitenlands Beleid in de vorm van een gedachtewisseling op basis van een jaarlijkse rapportage. Nils Duquet vergelijkt het met het jaarlijkse verslag van de Vlaamse Regering over buitenlandse wapenhandel. Ten slotte adviseert het Vlaams Vredesinstituut om te blijven inzetten op decreetgevende initiatieven en parlementaire resoluties inzake vrede.

Nils Duquet concludeert dat Vlaanderen vanuit zijn eigen geschiedenis en op basis van de bevoegdheden die het heeft, een beleid kan ontwikkelen dat bijdraagt tot meer vrede en geweldpreventie. Het Vlaams Parlement kan nog meer de motor zijn van zo'n vredesgericht buitenlands beleid. De oprichting van het Vlaams Vredesinstituut in 2004 toont aan dat daar een wil toe is. De spreker benadrukt dat het Vlaams Vredesinstituut als paraparlementaire instelling het parlement op dit vlak zal blijven steunen, en thematisch onderzoek zal blijven voeren naar dit thema.

4. Vragen en opmerkingen van de leden

In de gedachtewisseling die volgt op de presentatie van het Vlaams Vredesinstituut, start *Emmily Talpe* met de verwijzing naar de vredesstad Ieper, waar zij burgemeester is. Oorlog en vrede hangen aan elkaar. Men moet uit de oorlog lessen leren voor de toekomst, stelt *Emmily Talpe*, en Vlaanderen neemt daar heel wat initiatieven in. Het is niet evident om heel veel mensen te mobiliseren voor vrede, zeker als men in een vredevolle samenleving leeft. Met de oorlog in Oekraïne zijn mensen meer bewust geworden.

Emmily Talpe vraagt zich af of het wenselijk is om vrede te koppelen aan andere begrippen, zoals 'democratische vrede' en 'feministische vrede'. Voor haar is vrede dynamisch. Er is doorheen de tijd heel wat voortschrijdend inzicht geweest. Lgbtqi+-rechten werden in de twintigste eeuw niet aan vrede gekoppeld. *Emmily Talpe* vreest dat men het begrip vrede te veel zou verenigen als men deze aanpak met tendensen zou vastklikken.

Emmily Talpe is blij om te horen dat het parlement een belangrijke motor is in het vredesbeleid. Het parlement stelt wekelijks vragen aan de minister-president over de schending van mensenrechten. Ze betreurt dat het zo lang duurt voor men het belang ervan inziet in sommige gebieden. Daarnaast zijn er de resoluties over internationaal beleid. Het zijn misschien 'maar' resoluties, maar *Emmily Talpe* benadrukt dat ze het belangrijk vindt om dit mee te geven aan de regering, zeker op internationaal en Europees niveau.

Zij wil dat werk voortzetten, en ziet ook een jaarlijkse hoorzitting en rapportage over het vredesbeleid zitten.

5. Antwoord van Maarten Van Alstein en Nils Duquet

Maarten Van Alstein pikt in op de opmerking van *Emmily Talpe* over de definitie van vrede. Hij beklemtoont dat de oefening van het Vlaams Vredesinstituut net was om die definitie niet vast te klikken of te betonneren. In het rapport staat dat men vrede best niet eenduidig definieert of vastzet. Dat werkt immers niet zo goed

in een dialoog met andere mensen. Bij dialogen over vrede is het best om ook aan de anderen te vragen hoe zij betekenis geven aan vrede. Tegelijkertijd is het belangrijk om het concreet te maken, zeker als men er beleid rond wil voeren. Daarom wil het rapport van het Vlaams Vredesinstituut niet zozeer vrede definiëren, maar wel koppelen aan benaderingen uit de literatuur. Door te spreken over 'multilaterale vrede' geef je geen definitie van vrede, maar open je een perspectief op multilaterale vrede, en dan kan men daarbinnen nog van mening verschillen over wat dat precies betekent. Deze werkwijze wil dus geen definitie vastleggen, maar perspectieven openen op verschillende vormen van vrede, waarmee men concreet beleid kan voeren. Als een andere problematiek belangrijker wordt, zal men ook in het vredesonderzoek nieuwe benaderingen vinden. De bedoeling is om flexibel te kunnen meegaan met wat er internationaal en nationaal leeft in de samenleving. Op deze manier vermijdt het Vlaams Vredesinstituut een eenduidige definitie, maar tracht het toch een concrete richting aan te geven.

Ten tweede geeft Maarten Van Alstein toe dat het niet gemakkelijk is om mensen te mobiliseren voor het thema vrede. Hij hoort wel dat er veel vragen zijn bij jongeren, en dat er in scholen veel rond vrede gewerkt wordt. Ook hier tracht het Vlaams Vredesinstituut de problematiek heel concreet te maken. Als men bijvoorbeeld spreekt over 'democratische vrede', waarin sociaal overleg heel belangrijk is, kan men concrete projecten opzetten over kennisuitwisseling met andere federale landen, of landen waar men zoekt naar modellen om aan sociaal overleg te doen. Dat gaat dan uit van een uitwisseling, niet van een waarheid die men moet uitdragen. Men luistert en zoekt samen naar antwoorden die misschien niet zo eenduidig zijn.

Nils Duquet voegt toe dat men het belang van parlementaire resoluties niet mag onderschatten. Het buitenlands beleid gaat ook over symboliek. Op die manier geeft men een boodschap vanuit de bevolking dat men het al dan niet ergens mee eens is. Resoluties jagen het beleid ook aan, omdat de resoluties van het parlement mee opgenomen worden door het beleid, en het mee vormgeven. Nils Duquet vraagt dus dat het parlement dit blijft doen, hoewel het 'maar' resoluties zijn.

Het Vlaams Vredesinstituut wil met de jaarlijkse rapportage van de regering over vredesbeleid een soort ijkpunt creëren, vervolgt Nils Duquet. Vrede komt zo centraal te staan in het buitenlands beleid, wordt een basiswaarde van Vlaanderen vanuit de rol als historische vredesregio. Er wordt dan jaarlijks gerapporteerd over wat men van plan is, en ook over wat al gedaan is. De precieze invulling moet natuurlijk door het parlement op democratische wijze gebeuren.

6. Aanvullende vragen en antwoorden

Joris Nachtergaele zou het interessant vinden om een impactanalyse te maken van de resoluties. Parlementsleden stellen zich vaak de vraag naar het nut van sommige resoluties. Hij suggereert dat het Vlaams Vredesinstituut hier onderzoek naar zou doen, en denkt dat dit meer zin heeft dan alweer een jaarlijkse rapportage.

Orry Van de Wauwer heeft een soortgelijke bedenking. Hij wil het forum van het parlement gebruiken om mensenrechtenschendingen en onrecht elders in de wereld aan te kaarten, maar merkt dat andere parlementsleden vaak minder overtuigd zijn. Hij sluit zich aan bij het voorstel van Joris Nachtergaele om de impact van resoluties te onderzoeken. Is het pleidooi van het Vlaams Vredesinstituut om voorstellen van resolutie in te dienen, gebaseerd op een aanvoelen of op een monitoring van de gevolgen en de impact van concrete resoluties? Hebben internationale organisaties als de Europese Unie of de Verenigde Naties zaken meegenomen? Zijn er zaken veranderd? De vraagsteller wil weten of het instituut hier al informatie over heeft, en zo niet suggereert hij om dit bij te houden.

Emmily Talpe benadrukt net als *Orry Van de Wauwer* dat de leden van de commissie Buitenlands Beleid overtuigd zijn van het belang van resoluties, maar dat andere parlementsleden daar soms twijfels bij uiten. Ook zij denkt dat het Vlaams Vredesinstituut de geschikte partner is om de impact van internationale resoluties te monitoren.

Maarten Van Alstein repliceert dat symbolen belangrijk zijn in de internationale politiek. Dat heeft niet noodzakelijk te maken met impact, maar met het uitspreken en zetten van een bepaalde norm. De aanvalsoorlog van Rusland in Oekraïne is een grove schending van het internationaal recht. Men kan dan denken dat vrede niets meer waard is, maar als veel mensen die oorlog veroordelen, versterkt dat ook de norm van vrede.

Ten tweede beklemtoont *Maarten Van Alstein* dat het Vlaams Vredesinstituut met veel mensen uit het beleid en het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken gesproken heeft. Zij zeggen dat zij de parlementaire vragen en resoluties meenemen in hun werking. Als er in een resolutie wordt gevraagd om een probleem aan te kaarten bij de Europese Commissie, dan gebeurt dat ook. Het beleid wordt afgestemd op die resoluties. Dat maakt deel uit van de diplomatie. Dat is niet altijd snel of zichtbaar, maar het werkt wel achter de schermen, en het geeft het beleid mee richting en vorm.

Maarten Van Alstein heeft de resoluties uit deze legislatuur die een link hebben met waardegeoriënteerd beleid opgelijst. Dat zijn er tussen de tien en twintig, en daar zit een duidelijke lijn in. Beleidsmakers zullen op de vraag waarom ze op bepaalde waarden inzetten in het beleid antwoorden dat ze dat onder andere doen omdat het parlement en bij uitbreiding de samenleving daarom vraagt. Dat valt misschien moeilijk te meten in cijfers, maar het is voor *Maarten Van Alstein* een duidelijke aanwijzing dat die resoluties een effect hebben.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Johan DECKMYN
Emmily TALPE,
verslaggevers